

Doğaya Salınan Kekliklerin (*Alectoris sp.*) İzlenmesiyle, Yasama ve Üreme Oranlarının Belirlenmesi (Elmalı Sedir Ormanı Örneği).

Proje Yürütücüsü Dr. Halil İbrahim YOLCU

Araştırmacılar

Doç. Dr. Aziz ASLAN, Ayhan SERTTAŞ, Halil SARIBAŞAK, Abdurrahman ÇOBANOĞLU, Hasan UYSAL

Batı Akdeniz Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, halilibrahim Yolcu@ogm.gov.tr

GİRİŞ

Keklik türleri *Galliformes* ordosuna ait canlılar olup gerek besin ve gerekse avcılık sektöründe önemli bir yer işgal ederler. Keklik türlerinin doğal ortamda aşırı avlanma, çevresel kirlilik, yaşam alanlarının daralması gibi birçok sebepten dolayı sayıları hızla azalmakta, bu ihtiyacın giderilmesi yetiştirme ile karşılanmaya çalışılmaktadır. Ülkemizde ve diğer birçok ülkede azalan keklik popülasyonunu dengelemek için çiftliklerde yetiştirilen keklikler doğaya bırakılmaktadır.

Ülkemizde özellikle Orman ve Su İşleri Bakanlığı, bazı özel sektör kuruluşları ve sivil toplum örgütleri son yıllarda doğaya farklı hayvan türleri özellikle de keklik ve sülün salmaktadır. Bakanlığımız verilerine göre 2001-2011 yılları arasında Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 152868 adet keklik ve 129227 adet de sülün yetiştirilerek doğaya salınmıştır.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından doğal popülasyonun artırılması amacı ile kontrol altında yetiştirilip doğaya salınan kekliklerin, doğal ortamlarına adaptasyonları hakkında ülkemizde yapılmış bilimsel bir araştırma bulunmamakta olup bu çalışma ülkemizde yapılmış tek çalışmadır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmada, 5 aylık 50 adet dişi ve 50 adet erkek kınalı keklik (*Alectoris Chukar Chukar*) kullanılmıştır. Hayvan materyali Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne ait AFYON-Suhut'ta bulunan keklik üretim istasyonundan sağlanmıştır.

Araştırma, Antalya ili Elmalı ilçesi sınırlarında bulunan Sedir Araştırma Ormanında yürütülmüştür. Alan korunan bir bölge olup avcılık ve insan faaliyetleri bulunmamaktadır.

Hayvanların doğada izlenebilme ve tanınabilmesi için bacaklarına renkli halkalar takılmıştır. Ayrıca 9 dişi ve 6 erkek bireye radyo vericileri takılarak izlenmiştir.

BULGULAR

Haftalık yapılan gözlemler ile yasayan ve ölen birey sayıları tespit edilmiştir. Salınan 100 birey 18 hafta içinde doğal düşmanları tarafından avlanarak tamamen yok edilmiştir.

Hafta	Yaşayan Birey Sayısı	Bacak Halkalarından Numaraları Tespit Edilen Birey Sayısı	
		Dişi	Erkek
1. Gecenin Sabahı	90-95	-	-
2. Gecenin Sabahı	80-85	-	-
1. Hafta	65	21	29
2. Hafta	39	17	22
3. Hafta	35	15	20
4. Hafta	23	10	13
5. Hafta	24	10	14
6. Hafta	16	8	8
7. Hafta	15	8	6
8. Hafta	14	5	7
9. Hafta	8	-	-
10. Hafta	5	2	2
12. Hafta	5	3	2
14. Hafta	2	2	-
16. Hafta	2	2	-
18. Hafta	-	-	-

Gözlemlerde yasayan bireylerin dışında ölen bireylerin ölüm nedenleri de belirlenmeye çalışılmıştır. Gerek yasayan bireyler izlenirken gerekse ölen bireyleri belirlemek için yapılan saha taramasında bulunan keklik ölüleri ya da izleri incelenerek ne tür hayvanlar tarafından avlandığı belirlenmiştir. Ölümlerin iki farklı yırtıcı türü tarafından yapıldığı tespit edilmiştir. Birincisi yırtıcı kuşlar ki, en önemlisi kızıl şahinler diğeri ise büyük memeliler ki, bunlarda vaşak ve tilkilerdir.

Belirlenebilen ölüm nedenleri

Hafta	Bulunan ölü Birey Sayısı	Yırtıcı Kuşlar		Büyük Memeliler
		Yırtıcı Kuşlar	Büyük Memeliler	
Salım Günü	1	1	-	
1. Hafta	4	2	2	
2. Hafta	3	1	2	
3. Hafta	7	3	4	
4. Hafta	3	2	1	
7. Hafta	6	2	4	
10. Hafta	2	-	2	
12. Hafta	6	1	5	
18. Hafta	1	1	-	
Toplam	33	13	20	

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışma sonucunda elde edilen bulgulardan, çiftlik şartlarında insan eliyle yetiştirilen kekliklerin doğaya adaptasyonlarının başarısız olduğu görülmüştür. Farklı araştırmacılar da benzer bulgu ve sonuçlar bildirmişlerdir. Bu başarısızlığın en önemli nedeni salınan hayvanların evcil olmaları ve kendilerini doğal düşmanlarına karşı koruyamamaları olarak belirlenmiştir. Doğal keklik stoklarının azaldığı bölgelerde keklik salımı yerine popülasyonun korunmasının daha etkili olacağı düşünülmektedir.

Keklik popülasyonlarının tamamen yok olduğu ya da keklikler için uygun habitatlara keklik kazandırmak için yapılacak yerleştirmelerde kullanılacak bireylerin yetiştirilmesi ve salım teknikleri üzerine yeni çalışmalar yapılması ve daha uygun yetiştirme ve salım tekniklerinin belirlenmesi doğru olacaktır. Bu bağlamda üretim istasyonlarında doğal şartlara yakın ve insan ile ilişkisinin minimize edildiği bir üretim şekli uygulanabilir. Ayrıca salım teknikleri de araştırılarak, farklı yaş ve mevsimlerde salım denemeleri yapılmalı ve uygun salım yaşı ve mevsimi belirlenmelidir. Ancak bu çalışmalar yapılana kadar yapılacak salımlar da bölgelerin belirlenmesinde kekliğin doğal düşmanlarının olmadığı ve/veya az olduğu bölgeler seçilir ise yasama oranlarının artabileceği düşünülmektedir. Keklik yerleştirme çalışmalarında, popülasyon büyüklükleri yeterli olan farklı bölgelerdeki doğal sürülerden, sürü dinamiklerini bozmadan yakalanacak kekliklerin kullanılmasının çok daha başarılı sonuçlar vereceği de düşünülmektedir.